

Kopja Informali ta' Sentenza

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI**

Seduta tat-13 ta' Gunju, 2007

Citazzjoni Numru. 1322/2002

**Anna Micallef f'isimha proprja u b'hala legittima
rappresentanti ta' uliedha minuri Paul Micallef, Maria
Micallef u Cherisse Micallef u dana lkoll fil-kwalita'
tagħhom ta' eredi tal-mejjet Pacifico Micallef.**

-vs-

Allchem Limited, Saviour Persico, Vincent Pace.

Il-Qorti;

Rat iċ-ċitazzjoni pprezentata fit-22 ta' Novembru, 2002 li permezz tagħha l-atturi esponew bir-rispett:

Illi l-atturi huma l-eredi tal-mejjet Pacifico Micallef, li kien impjegat mal-konvenuti jew min minnhom;

Kopja Informali ta' Sentenza

U illi Pacifico Micallef nhar it-23 ta' Novembru, 2001, waqt il-qadi ta' l-impjeg tiegħu u fil-kors tax-xogħol tiegħu mas-soċjeta' konvenuta Allchem Limited, huwa wegħha u ssubixxa ferita gravi, liema feriti kaġunaw l-mewt ta' Pacifico Micallef;

U illi fl-inċident li seħħ fit-23 ta' Novembru, 2001, il-konvenuti Saviour Persico u Vincent Pace jew min minnhom kienu qegħdin jadoperaw u jħaddmu l-makkinarju proprjeta' ta' Allchem Limited, liema makkinarju mbagħad ikkaġuna l-inċident fuq premiss;

U illi l-imsemmi inċident seħħ unikament tort tal-konvenuti jew min minnhom u dana minħabba negliġenza, imperizja u non-osservanza tar-regolamenti da parti ta' l-istess konvenuti jew min minnhom;

U illi għalkemm il-konvenuti ġew debitament interpellati mill-atturi sabiex jersqu għal-likwidazzjoni u eventwali ħlas ta' danni, il-konvenuti baqgħu inadempjenti;

Jgħidu għalhekk il-konvenuti jew min minnhom għalfejn m'għandhiex din l-Onorabbli Qorti:-

1. Tiddikjara lill-konvenuti jew min minnhom bħala unikament responsabbli għall-inċident li seħħ nhar it-23 ta' Novembru, 2001 fejn miet Pacifico Micallef u dana minħabba negliġenza, imperizja u non-osservanza tar-regolamenti da parti ta' l-istess konvenuti jew min minnhom.

2. Tillikwida d-danni sofferti mill-attur anke bil-ħatra ta' periti nominandi.

3. Tikkundanna lill-konventi jew min minnhom iħallsu s-somma hekk likwidata lill-attur.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjeż, bl-imgħax u l-konvenuti minn issa in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-atturi mañlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-konvenut Saviour Persico ippreżentata fit-3 ta' Frar, 2003 li permezz tagħha eċċepixxa:

1. Illi fl-ewwel lok l-eċċipjenti m'għandux ebda forma ta' responsabilita' ta' l-inċident imsemmi u għalhekk m'għandux iħallas tad-danni li jistgħu jirriżultaw li l-atturi ġarrbu.

2. B'riserva ta' eċċezzjonijiet oħra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenut mañlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-konvenut Vincent Pace ippreżentata fl-14 ta' Frar, 2003 li permezz tagħha eċċepixxa:

1. Illi l-inċident mertu ta' din il-kawża ma señħx minħabba negliġenza, imperizja u non-osservanza tar-regolamenti da parti tal-konvenut Vincent Pace u dan kif se jiġi ppruvat waqt it-trattazzjoni ta' din il-kawża iżda għall-raġunijiet imputabbli lill-konvenuti l-oħra jew min minnhom.

Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenut mañlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-kumpanija konvenuta Allchem Limited ippreżentata fil-5 ta' Settembru, 2003 li permezz tagħha eċċepiet:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Illi t-talbiet attriċi in kwantu diretti kontra l-kumpanija eċċipjenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż stante li l-kumpanija konvenuta m'għandhiex tort għall-inċident in kwistjoni u m'hijiex responsabbli għall-istess inċident u l-konsegwenzjali danni kif jiġi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

2. Salvi eċċezzjonijiet oħra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-kumpanija konvenuta maħlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat il-verbal tas-seduta tat-12 ta' Marzu, 2007 li permezz tagħha l-kawża thalliet għas-sentenza.

Rat in-nota ta' sottimissjonijiet tas-socjeta' konvenuta.

Ikkunsidrat;

Illi l-attriċi f'isimha u f'isem uliedha minuri qed titlob li l-konvenuti jigu kkundannati jhallsu d-danni wara l-mewt ta' zewgħa li sehhet fuq il-post tax-xogħol fil-jum indikat fic-citazzjoni meta kien qed jahdem mas-socjeta' Allchem Limited.

Ma hemmx kontestazzjoni li l-mejjet kien impjegat mas-socjeta' konvenuta meta gara l-incident li fih wegga'. L-incident gara meta huwa kien qed jopera makkinarju ossija *fork lifter*. Il-konvenuti Pace u Persico ammettew fil-kors ta' l-inkjesta Magisterjali li l-incident gara meta l-mejjet kien fuq il-*fork lifter* biex inehhi xi gebel li seta' kien ta' periklu minn mas-saqaf tal-fabbrika u huma bdew jiccajtaw miegħu b'rizultat li allura Micallef waqa' u tilef hajtu billi habat rasu ma' l-art.

Ma jidhirx li hemm kontestazzjoni dwar kif gara l-incident għaliex l-unici persuni li effettivament rawh kienu appuntu Pace u Persico. Id-direttur tas-socjeta' konvenuta Joseph Micallef ma kienx fuq il-post ta' l-incident għalkemm kien fil-fabbrika. Il-mejjet kien l-iktar haddiem anzjan fuq il-post

u allura kien hu li jirreferi direttament mieghu. F'dik il-parti tal-fabbrika kienu jahdmu appuntu tlieta min-nies biss.

Ghandu jinghad mill-ewwel li ma rrizulta b'ebda mod li l-fork lifter kellu xi problemi funzjonanti, anzi skond id-deposizzjoni ta' Joseph Zammit, li kien gie inkarigat mill-Magistrat inkwerenti biex jesaminah, ikkonkluda li kien f'kundizzjoni perfetta. L-imsemmi Joseph Micallef qal li kien ilu ghandhom biss xi tliet xhur u l-Qorti ma tara ebda raguni ghaliex ma ghandhiex temmnu ghaliex dak li qal hu konfermat mix-xhud Joseph Zammit.

Ix-xhud Cachia, ufficjal tas-Sigurta' fuq il-post tax-xoghol kien ghamel spezzjoni xi xhur qabel fuq il-post fejn gara l-incident u indika lis-socjeta konvenuta li min jopera dawn it-tip ta' makkinarju ghandu jkun imharreg sew. Huwa stess qal pero' li f'Malta ma hawnx fejn dawn in-nies jigu mharrga kif jigri f'pajjizi ohra. Dan il-fatt pero' ma ghandu jkun qatt ta' difiza ghall-*employer* jekk l-incident jigri minhabba nuqqas ta' kapacita' ta' min jopera l-makkinarju ghaliex la darba wiehed ikun lest jiehu sogru u jhaddem in-nies biex joperaw tali makkinarju ghandu ukoll ibati l-konsegwenzi.

F'dan il-kaz pero' ma jidhirx illi l-incident gara minhabba f'hekk izda ghal zewg ragunijiet; il-*fork lifter* mhux suppost li jintuza biex jalza n-nies izda l-oggetti u l-haddiema kollegi tal-mejjet iccajtaw ma sehibhom f'mument certament mhux propizju. F'dan l-aspett pero' l-*employer* ukoll ghandu certa responsabilita' ghaliex ghandu l-oneru li jara li ma jsirx cajt ta' dan it-tip u anke li ma jitolghux haddiema fuq il-*fork lifter*. Ghalkemm jidher li kemm ic-cajt u kemm in-nies fuq il-*fork lifter* kienu jigru spiss, id-direttur tas-socjeta' jidher li ma kien jaf b'xejn minn dan. A fol 120 tal-process qal car u tond li ma kienx jaf li l-haddiema kienu jitolghu fuq il-*fork lifter* u certament li wiehed jista' jassumi li ma kienx jaf li l-haddiema tieghu jiccajtaw fuq il-post tax-xoghol mhux biss minhabba l-periklu li dan igib izda anke ghaliex huwa zgur ma jaghtihomx il-paga biex jahlu parti mill-hin tax-xoghol jiccajtaw.

Din il-Qorti fil-kawza fl-ismijiet D'Anastasi vs Enemalta Corporation deciza fit-28 ta' Gunju, 2005 qalet;

Illum it-tendenza ricenti tal-Qrati taghna, issa msahha ukoll minn legislazzjoni iktar moderna u konsonanti maz-zminijiet hija li hemm kwazi presunzjoni illi incident industrijali jigri ghax ma kienx hemm a safe system of work.

Huwa facli ghal dak li jipprovdi x-xoghol illi jwahhal fl-impjegat ghax uza ghodda mhux koperti minn apparat ta' sigura izda fuq kollox l-impjegat ikun qed jahdem ghall-ahjar ta' min jaghtih ix-xoghol u minflok ma jgerger u jilmenta mill-ghodda ikun medd idejh ghax-xoghol. Ma hux sew fil-fehma tal-Qorti li wiehed jattribwixxi xi tort lill-attur u nghidulu li kien ahjar li hasel idejh.

Kif irriteniet ukoll din il-Qorti fil-kawza fl-ismijiet Schembri vs Caruana nomine deciza fit-12 ta' Jannar, 1983, *employer illi jkun jaf li fil-makkinarju tieghu hemm perikolu u ma jiehu ebda passi biex jirrimedja ghal dan jesponi ruhu ghall-konsegwenzi legali li johorgu minn dan l-employer (ghandu jahseb) illi jippjana sew ix-xoghol u jikkunsidra l-fatt li l-istess haddiema gieli jittraskuraw ir-riskji involuti fix-xoghol taghhom ta' kull jum.*

Kif ukoll qalet l-istess Qorti fil-kawza fl-ismijiet Kevin Mallia vs Alf Mizzi and Sons Limited deciza fid-9 ta' Ottubru, 2003 *min ihaddem ghandu d-dover li jipprovdi post tax-xoghol li ma jkunx ta' periklu u riskju ghas-sahha ta' l-istess haddiem (ara Bugeja vs Falzon deciza minn din il-Qorti fit-30 ta' April, 1997 u Desira vs Grech and Co. Ltd deciza fit-30 ta' Mejju, 2002).*

Sentenzi ohra ta' l-istess opinjoni huma Galea vs Balzan - Qorti ta' l-Appell - 26 ta' Frar, 1993 u Agius vs Galea - Qorti ta' l-Kummerc - 11 ta' Lulju, 1989. Sentenza ricenti Grezzju Scicluna vs C. Cini and Sons Ltd - 27 ta' Gunju, 2006 - Cit. 348/02 TM) iccitat l-awtur **Whincup** fil-ktieb Modern Employment Law li jelenka erba' principji bazici f'kazi simili u cioe';

- i. *the employer must ensure that the employee knows the dangers,*
- ii. *the employer must ensure that the employee knows the precautions to be taken against these dangers,*
- iii. *the employer must ensure that the precautions are available,*
- iv. *the employer must ensure that the employee knows these precautions are available.*

Huwa minnu illi f'dan il-kaz il-makkinarju uzat kien f'kondizzjoni perfetta izda l-mod kif kien qed jintuza gab il-periklu u s-socjeta' konvenuta kellha l-obbligu tara li dan ma jgrix. Kif sew irrimarkat il-Qorti fil-kawza Schembri vs Caruana min ihaddem irid izomm quddiem ghajnejh illi gieli l-haddiem jittraskura xi ftit dwar il-perikli li jkollu u ghalhekk ghandu jkun hemm sistema biex dawn l-izbalji ma jsirux. Fil-kaz in esami, ic-cajt li kien qed isir kien qed irendi s-sistema perikoluza u sfortunatament gara incident fatali.

Fl-istess hin pero' il-Qorti tara li l-konvenuti l-ohra kellhom sehem qawwi fl-incident u kien messhom jafu ahjar li persuna imdendla f'gholi ta' zewg sulari tista' taqa' u twegga' sew. Anke t-tfal jafu dan, eppure l-konvenuti bdew imexxu lill-Micallef bic-cajt u jgholluh u jnizzluh b'mod li sehh l-incident. Ghalhekk il-Qorti issib li l-konvenuti msemija responsabbli ghall-kwart parti kull wiehed ghall-incident u s-socjeta' konvenuta responsabbli ghan-nofs l-iehor.

Fir-rigward tad-danni huwa car li dawn huma unikament *lucrum cessans* billi si tratta ta' mewt. Il-mejjet kellu wiehed u erbghin (41) sena meta gara l-incident u allura l-Qorti se tahdem is-somma dovuta lill-eredi fuq perjodu ta' hmistax (15) il-sena ghar-ragunijiet spjegati fis-sentenza deciza minn din il-Qorti fil-kawza fl-ismijiet Fenech vs Kunsill Lokali Zebbug fil-21 ta' Ottubru 2004 ossija l-incertezza tal-futur. Is-salarju tal-mejjet kien erbat elef, sitt mija u hamsa u tletin Lira Maltin (Lm4,635) fis-sena u ghalhekk erbat elef, sitt mija u hamsa u

tletin Lira Maltin (Lm4,635) ghal hmistax (15) il-sena jammontaw ghal disgha u sittin elf, hames mija u hamsa u ghoxrin Lira Maltin (Lm69,525) li minnhom il-Qorti se tnaqqas ghaxra fil-mija (10%) minhabba l-hlas f'daqqa minflok is-soltu ghoxrin fil-mija (20%) stante t-trapass taz-zmien minn meta sehh l-incident, u mbaghad ghoxrin fil-mija (20%) ghall-konsum tad-decujus u dan iwassal ghas-somma ta' hamsin elf u tmienja u hamsin Lira Maltin (Lm50,058) li ghalhekk jigu spartiti billi s-socjeta konvenuta thallas nofs u cioe hamsa u ghoxrin elf u disgha u ghoxrin Lira Maltin (Lm25,029) u l-konvenuti l-ohra tnax-il elf, hames mija u erbatax-il Lira Maltin u hamsin centezmu (Lm12,514, 50).

Ghal dawn il-mottivi l-Qorti tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuti u tilqa' t-talbiet attrici u tiddikjara l-konvenuti Pace u Persico responsabbli kwantu ghal kwart kull wiehed u s-socjeta' konvenuta Allchem Limited kwantu ghal nofs ghall-mewt ta' Pacifico Micallef; tikkundanna ghalhekk lill-konvenuti Pace u Persico jhallsu kull wiehed lill-attrici proprio et nomine is-somma ta' tnax-il elf, hames mija u erbatax-il Lira Maltin u hamsin centezmu (Lm12,514, 50) u s-socjeta' Allchem Limited thallas is-somma ta' hamsa u ghoxrin elf u disgha u ghoxrin Lira Maltin (Lm25,029) lill-istess attrici proprio et nomine. L-ispejjez jithallsu wkoll kwantu ghal nofs mis-socjeta' konvenuta u kwart kull wiehed mill-konvenuti Pace u Persico.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----